

б) підтримка абстрактного мислення.

Интенсивное использование компьютерных средств в обучении позволяет реализовать выделенные требования с помощью средств ИКТ, ориентируя процесс обучения на понимание.

Литература

1. Бодров В.Н., Магалашвили В.В. Ориентированная на цели визуализация знаний // Международный журнал «образовательные технологии и общество». – 2008. – Т. 11, № 1. – С. 420-433.
2. Манько Н. Н. Когнитивная визуализация педагогических объектов в современных технологиях обучения // Образование и наука. – 2009. – № 8 (65). – С. 10-31.

ДИТЯЧА ІНВАЛІДНІСТЬ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ: ЗАСАДНИЧІ ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ВИЗНАЧЕННЯ

Т.О. Кукіб

Полтава, Україна

Кожна дитина по-своєму унікальна, і потреби кожної дитини специфічні. Кожна дитина становить незмірну цінність для своїх батьків і рідних, а всі діти разом – неоціненний скарб суспільства, запоруку його майбутньої долі. Ці твердження мають універсальне значення у всіх суспільствах і культурах [5, с. 7]. Унікальність кожної дитини не викликає сумніву, але все ж є діти, про яких говорять «особливі» для того, щоб відмітити ті особливі потреби, які відрізняють їх від інших дітей.

Ставлення до осіб з інвалідністю, включення їх в суспільне життя, інноваційні підходи до здобування ними освіти – усе це виражається в нових понятійно-термінологічних визначеннях [2, с. 6].

Огляд історичних етапів розвитку людської цивілізації свідчить, що уявлення про «інвалідність» еволюціонують, критерії її визначення зазнають змін і поступово переносяться із сфери життя окремого індивіда у сферу організації життєдіяльності самого суспільства. Суспільство стає на позицію, що витоки «інвалідності» коріняться в самому суспільстві. «Інвалідність» – соціальне явище, а не медична проблема особи.

Уявлення про «інвалідність», що сформувались в різних країнах упродовж історичного розвитку людства, окреслили п'ять найбільш поширених визначень цього стану, які співіснують дотепер і різному властиві сучасним державам світу.

1. Біомедичне визначення. «Інвалідність» прирівнюється до хвороби чи вади, що пов'язана безпосередньо зі станом здоров'я і вказує на те, що саме «негаразд» з особою. Згідно з цим визначенням, медичний стан стосується лише цієї особи.

2. Філантропічне визначення. Історично є старішим, ніж «біомедичне» визначення, і розглядає «інвалідність» як «людську трагедію». Відповідно особа з інвалідністю є об'єктом співчуття і доброчинності, стан її є підґрунтям для виникнення стресу не лише у неї, але й в її родині.

3. Соціологічне визначення. Відображає «інвалідність» як форму людської «відмінності» від соціальних «норм», яка не відповідає можливостям рівної з іншими участі у житті суспільства, що наявні для решти громадян. 4. Економічне визначення. Розглядає «інвалідність» за кількістю соціальних витрат. Люди з інвалідністю стають причиною збільшення витрат у зв'язку з певними потребами (лікування, реабілітація, матеріальна допомога) та через їхню обмежену продуктивність на роботі порівняно зі здоровими людьми.

5. Соціально-політичне визначення. «Інвалідність» неможливо розглядати ізольовано від соціального і фізичного світу, який інколи є причиною обмежень людей з інвалідністю. «Інвалідність» — це наслідок середовища, що не відповідає можливостям людини.

Перші чотири визначення є схожими між собою — вони визначають проблему «інвалідності» у межах особи (лише як її власну). П'яте визначення — соціально-політичне — кардинально змінює уявлення про «інвалідність» і інтерпретацію цього поняття. Принципова відмінність його від інших визначень – у виведенні інвалідності з індивідуальної сфери і перенесенні її у сферу соціального оточення [1, с. 35].

З часу ратифікації Україною Конвенції ООН про права дитини дедалі більшого визнання та поширення набуває соціальна модель суспільного облаштування, більше пов'язана з додержанням прав людини. Розлади здоров'я розглядаються як соціальна проблема, а не як характеристика особистості, оскільки вона зумовлена непристосованістю оточення, і охоплює такі питання як ставлення до людини з особливими потребами, виробничі норми, архітектурна безбар'єрність, транспорт [3, с. 3].

Підхід до «інвалідності», визначений Конвенцією про права інвалідів, також наголошує на існуванні значного впливу бар'єрів в оточенні та ставленні, які панують у суспільстві щодо людей з інвалідністю. Конвенція більшою мірою вказує, ніж визначає тих осіб, яких можна вважати особами з інвалідністю. Стаття 1 Конвенції про права інвалідів зазначає: «До інвалідів належать особи зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які під час взаємодії з різними бар'єрами можуть заважати їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими» [4].

Сам термін «інвалідність» останнім часом витісняється з термінологічного вжитку внаслідок його дещо образливого звучання. Діяти близьких до цієї проблеми сфер здебільшого навчилися вживати термін «діти з особливими потребами» [5, с. 7].

Останнім часом частіше вживають «children with disabilities» (діти з вадами), замість «disabled children» (нездатні діти). У Швеції замість «handikappede» (дефективна дитина) вживається термін «barnet med handicap» (дитина з порушеннями). «Інваліди», «діти з вадами» – ці терміни були в нашій країні донедавна закріплені і загальнозживаними. Понятійна основа цих термінологічних визначень – фіксація порушень, вад, відносної аномальності [2, с. 6]. Термін «особи з порушеннями розвитку» (persons with disabilities) переважно використовується у державних офіційних документах. Цей термін враховує, що такі індивіди передусім – особистості, і відкидає застарілі стереотипи, якими основна увага несправедливо зосереджувалась на «розладах». Тому доцільніше використовувати термін «порушення розвитку» (disability), аніж термін «фізична чи розумова вада» (handicap), оскільки він нейтрально характеризує певний фізичний чи психічний стан без попереднього визначення його впливу на здатність індивіда повноправно проживати в суспільстві» [2, с. 7].

Втім сучасні міжнародні тенденції в галузі міжнародних правових норм, соціальної політики, освіти свідчать, що найбільш прийнятним є термін «особа з обмеженими можливостями», оскільки основна увага концентрується на особі, а обмежені можливості є вже другорядною характеристикою. Проте термін «особа з обмеженими можливостями здоров'я» не повністю відповідає синонімічному терміну «інвалід».

У міжнародно-правових документах, державних законодавчо-нормативних актах соціального спрямування в багатьох країнах загальнозживаним є термін «діти з особливими потребами» (Children with Special Needs). У цьому термінологічному визначенні зміщуються акценти з недоліків і порушень у дітей, відхилень від норм до фіксації їхніх особливих потреб. Широке вживання терміна «діти з особливими потребами» зініціювала Саламанкська декларація, опублікована в 1994 р., де і подано його основне визначення: «Особливі потреби» стосуються всіх дітей і молодих людей, чії потреби залежать від різної фізичної чи розумової недостатності або труднощів, пов'язаних з навчанням. Багато дітей мають труднощі в навчанні і, таким чином, мають спеціальні освітні потреби на певних етапах свого навчання в школі» [2, с. 7].

З розвитком демократичного суспільства, яке гарантує право кожному громадянину на активну участь у житті цього суспільства, змінюється значення понять «індивід», «діти з психофізичними вадами», «діти з порушеннями розвитку» тощо. Усі ці терміни змінюються новим – «діти з особливими освітніми потребами», що однаковою мірою стосується як інвалідності у важкій формі, так і помірних за ступенем порушень. Такий підхід пояснюється тим, що явище «недостатності» або «інвалідності» передбачає втрату або дефіцит фізичної та розумової спроможності. Але, як раціонально зауважує А. Колупаєва, спроможність вчитися безпосередньо залежить не від стану окремих органів чи їх фізіологічної функціональності, а, радше, від психологічної функціональності. Таким чином, увага акцентується не на внутрішніх проблемах дитини, а на системі освіти, яка надає їй підтримку у навчанні, визначає її сильні якості та задовольняє її індивідуальні потреби [3, с. 3].

Під «особливими потребами» можна розуміти принаймні три речі. З одного боку, це необхідність специфічних методів обстеження, навчання та комунікації (special education – спеціальної освіти або дефектології), реабілітації, працетерапії, особливого ставлення під час навчання. По-друге, потрібні спеціальні пристосування – допоміжні пристрої для ходіння, інвалідні візки, слухові апарати тощо, аж до складної комп'ютерної та медичної техніки, а також підвищення вимоги до безбар'єрної реабілітації та адаптації середовища. По-третє, мається на увазі незахищеність цих дітей у соціальному плані. Частіше, ніж інші, вони опиняються під загрозою сирітства або відмови батьків, відмови шкіл та професійно-технічних закладів від їх навчання, відмови у прийомі на роботу, зрештою, виключення із суспільства загалом. Щоб уникнути цих важких соціальних наслідків, діти цієї категорії насправді потребують особливої уваги й турботи [5, с. 7].

Провідні дослідники до дітей з особливими потребами відносять наступні категорії: діти-інваліди, діти з незначними порушеннями здоров'я, діти із соціальними проблемами, обдаровані діти. Таким чином, відповідно до вищевказаного визначення до категорії дітей з особливими потребами відносяться діти, що мають як виняткові здібності або таланти, так і діти з фізичними, психічними, соціальними відмінностями [2, с. 7]. Додатковими ресурсами можуть бути: персонал (для надання допомоги у процесі навчання); матеріали (різноманітні засоби навчання, у тому числі й допоміжні та корекційні); фінансові (бюджетні асигнування для одержання додаткових спеціальних послуг)» [2, с. 8].

Єдиної офіційної термінології для характеристики дітей з особливими потребами на сьогодні в Україні немає. Напевно, уніфікованість термінології стосовно дітей з обмеженими можливостями здоров'я, як на тому наполягають громадські організації, спираючись на міжнародні документи з дотримання прав людини, на сьогодні в нашій країні є неприйнятною, оскільки, не заперечуючи неприпустимості використання дискримінаційної термінології, не можна повністю уникнути професійної

лексики. Тому, зважаючи на вищевикладене, та для уникнення тавтології як синонімічні використовуються словосполучення: «діти з особливостями психофізичного розвитку», «діти з порушеннями», «діти з особливими освітніми потребами», інваліди.

Література

1. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л. Ю., Красюкової – Еннс О. В. / Кол. авторів: Байда Л. Ю., Красюкова – Еннс О. В., Буров С. Ю., Азін В. О., Грибальський Я. В., Найда Ю. М. – К., 2012. – 216 с.
2. Колупаєва А. Зasadничі понятійно-термінологічні визначення інклюзивної освіти [Текст] / Алла Колупаєва // Дефектологія. – 2009. – №2. – С. 3-8.
3. Колупаєва А. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою [Текст] / Алла Колупаєва // Дефектологія. – 2009. – № 4. – С. 3-4.
4. Конвенція про права інвалідів / Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 61/106, прийнята на шістдесят першій сесії ГА ООН [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: http://hemophilia.com.ua/d0cs/Konven_inv/doc.
5. Тимошенко Н. П. Діти з особливими потребами в українському суспільстві: крок до реабілітації та інтеграції [Текст] / Н. П. Тимошенко // Постметодика. – 2007. – № 6. – С. 7-10.

РОЗВИТОК МЕТОДІВ ВИСОКОТЕМПЕРАТУРНОГО ЕЛЕКТРОХІМІЧНОГО СИНТЕЗУ В УКРАЇНІ

*С.В. Кулешов
Полтава, Україна*

Сучасна наука є не лише основною формою пізнання природи й суспільства, що забезпечує людину науковими знаннями, а й найважливішим інструментом її життєдіяльності. Як форма суспільної свідомості вона є системою знань про природу, суспільство і мислення, відображає світ у наукових поняттях, законах, теоріях, які апробуються й перевіряються предметно-практичною діяльністю. Осередком наукової думки являються університети.

Забезпечення конкурентоспроможності України на етапі становлення інформаційного суспільства потребує формування інституційної інфраструктури та відповідних механізмів, здатних забезпечити інноваційний характер розвитку країни. Як показує світова практика, університетська наука відіграє у цих процесах одну з ключових ролей.

Наука в університетах, за умов її належної організації, є джерелом отримання нових знань, а на цьому базисі – створення нових технологій та техніки. А досягнуті результати, у свою чергу, формують засади інноваційного розвитку конкурентоспроможної промисловості та економіки держави.

В Україні наукова діяльність здійснюється кількома основними суб'єктами: Національною академією наук, галузевими академіями, науковими частинами університетів та інститутів, науково-дослідними лабораторіями чи іншими підрозділами на виробничих об'єктах.

Величезний вплив на розвиток науково-педагогічної думки України має Інститут загальної та неорганічної хімії імені В.І. Вернадського Національної Академії Наук України.

Інститут загальної та неорганічної хімії імені В.І. Вернадського Національної Академії Наук України – найстаріша в Україні академічна хімічна установа, один з найбільших центрів хімічної науки. З ряду актуальних фундаментальних та прикладних проблем сучасної неорганічної, в першу чергу – високотемпературної фізико-неорганічної хімії та електрохімії, розроблених в Інституті, він відомий не тільки в нашій країні, а й за кордоном.

Одним із відомих вчених був Делімарський Юрій Костянтинович, який очолював організований у 1944 р. відділ електрохімічного синтезу в розплавах майже 44 роки. Академік АН УРСР Ю.К. Делімарський – лауреат Державної премії УРСР, заслужений діяч наук УРСР. Основні дослідження Делімарського – в галузі хімії та електрохімії розплавлених солей. Делімарський розробив фізико-хімічні основи електролізу розплавів для одержання й рафінування багатьох металів. Відкрив явище електролітичного перенесення металів з катода на анод. Делімарський Ю.К. нагороджений Золотою медаллю АН СРСР імені Д.І. Менделєєва, орденами Трудового Червоного Прапора, Знак Пошани, орден Жовтневої революції. Ю.К. Делімарський автор понад 800 наукових робіт, серед них 21 монографія, 83 винаходи [1].

Заснований ним відділ успішно працює і сьогодні, роблячи величезний внесок у розвиток наукової думки України. Основними науковими напрямками відділу являється електрохімія напівпровідників та діелектричних алмазів, синтез допованих полівалентними металами нанокристалічних вуглецю та оксидів Sn, Ni, Mn, дослідження електродних матеріалів, в яких можуть змінюватися функціональні властивості.

Створений Юрієм Костянтиновичем відділ на сучасному етапі розвитку галузі електрохімії має надзвичайно важливі наукові та прикладні результати. Відділом визначено розподіл потенціалу та описана кінетика реакцій інтеркаляції лужних металів, катодного травлення, анодного розчинення,